

Зів'ялі квіти викидають

КУПИТИ

У притулку для самотніх акторів — тиша, що пахне ліками, неспішними прогулянками серед осінніх дерев і спогадами. Тут мешкають дві колишні зірки радянського кіно. Їхні історії переплітаються між собою, як сухі стебла зів'ялої трави. Раніше вони змагалися за любов одного чоловіка, ворогували запекло й гордо, жертвували собою заради примарного щастя.

Та тепер, коли час стер грим і гордість, вони мовчки сидять поряд... і розуміють: можливо, не ворогами їм суджено бути — а сестрами по долі? Серед них — молода жінка, доглядальниця, що прийшла в притулок із власним болем, який старанно ховає за турботою про інших. Слухаючи історії стареньких актрис, які вчилися любові через втрати, вона відкриває найпрос-тіше й найважливіше: життя прекрасне не тоді, коли воно ідеальне, а тоді, коли ти його не боїшся прожити до кінця — зі сміхом, слізьми, без жалю.

Розділ перший

Едіт Береш

Найбільший, найяскравіший спогад-спалах мого дитинства — фотель-гойдалка. Найпекельніший — з усього, що було потім, — Леда Ніжина!

Хоча, звісно, пригод і халеп було безліч. Але фотель, який я, трирічна, побачила на ярмарку посеред майдану якогось маленького провінційного містечка — велике, сплетене з лози крісло на заокруглених дугах, і ця розтриклята Леда нині затьмарюють і перевершують усі спогади про колишні тріумфи і трагедії, здобутки і втрати, чоловіків і коханців, про батьків і ненароджених немовлят, про перли на шиї і бруд під нігтями, про крем-суфле і смак вивереної цибулі, парфуми від Шанель (до речі, з цією навіженою Коко ми їли молюсків у «Куполі») і смердюче мило фабрики «Червоні вітрила».

От які дива під старість пророблює з нами пам'ять! Часом не згадаєш навіть імені власної матері, а в мить відносного душевного спокою, коли хочеш пригадати найдорожче, виникає цей фотель. І більше нічого. Ніби він і був найголовнішим у твоєму житті...

Того літнього дня батько перевозив нас із мамою до села, де, за його словами, було безпечніше. Краєм вуха я чула розмови, що це село — «наше», що в ньому колись був «родовий маєток» мого діда.

Станція, на якій зупинився потяг, де посеред жвавої торгівлі стояла ця дивовижна меблева споруда, що раз і назавжди вразила мою уяву, гула і клекотіла, немов клітка з папугами.

— Потерпіть, милі панянки, ще три станції лишилося, — сказав тато. — Проте далі вже не буде такої торгівлі. Тож купимо вам, дівчаткам, щось смачненьке.

— Тут усе надто дорого, — з сумнівом відгукнулася мати.

— Не думаю. Зараз літо. Поглянь, скільки меду! І молоко є. І сметана. Селяни ще тримають худобу.

Мені було нудно слухати їхні розмови, я відбігла до прилавка з ледяниками й розглядала червоних і зелених півників на грубих неструганих патичках. Після задухи в ущент набитому потягу станція і весь її яскравий галасливий карнавал здався мені раєм. Нічого яскравішого, барвистішого я ще не бачила. Тато цілком поділяв мій захват.

— Які кольори, які натюрморти! А повітря! А ці краєвиди! Все просто й водночас усе таке справжнє! Справжність, мої любі, ось у цій простоті! — із захватом примовляв він, звертаючись до нас із матір'ю. — Барви природи — вічні! Тільки погляньте на ці яблука — гладкі, немов п'яточки янголят! А ці цибулині голови! Світяться зсередини! Іконопис-ні! Ось він — імпресіонізм у чистому вигляді! Який колорит! А люди! Вони ніби зійшли з полотен Малевича...

— Люди?.. — з сумнівом відгукнулася мати й тихо додала: — Хтось із них спалив маєток твого батька...

Тато поблажливо погладив її по руці й розсміявся.

— І це цілком зрозуміло — вони змінюють хід історії! І скажи на милість, навіщо нам те «родове гніздо»? Що з ним робити, якщо взимку ми не могли протопити одну-єдину кімнату? Але нині в селі нам буде затишніше й ситніше. Я в цьому не сумніваюся.

— Тату, а що таке «родове гніздо»? — запитала я.

Він присів біля мене:

— Це такий палац для принцеси!

— Для мене?

— Звісно, мадемуазель!

Зрозуміло, я відчула себе персоною королівської крові. Уявила, як на станції нас зустрінуть вершники в білих капелюхах і срібних плащах, з крилами за спиною і помчать до кришталевого замку, ледь торкаючись землі.

Мені накупили коричневого запашного меду в воскових стільниках, які я з задоволенням жувала (досі обожаю смак і запах воску!), ганчір'яну ляльку з намальованою усмішкою до скронь і дерев'яного коника зі солом'яним хвостом, змусили випити кухлик свіжого молока «щойно з-під корови» (зробила це з огидою. Досі ненавиджу свіже молоко!).

За все це мати розплачувалася моточками ниток і ще чимось, як на мій тодішній погляд, незначним — кавалком мила, шовковим шаликом, пачкою срібних голок. А я весь час крадькома поглядала в той бік, де стояла та маленька плетена гойдалка. Фотель!

Він стояв окремо від інших товарів і світився на сонці. Дядько-продавець, схожий на самовар, спокусливо розгойдував крісло перед моїми очима, підморгував і закликав присісти.

— Хочу це! — сказала я.

— Ми не зможемо взяти його зі собою в потяг, доню, — умовляв тато. — Там і без нього зовсім немає місця. Крісло дуже дороге, — сказала мати.

І вони потягли мене до вагона. Потяг шипів, мов змії, і видмухував зі свого черева білі клуби диму. Я впала в пилюгу посеред привокзального майдану й несамовито закричала: «Хочу це!!!».

Мені конче необхідно було мати цю річ! Мати або вмерти прямо тут, біля його вигнутих, оплетених лозою ніжок. Мабуть, уже тоді я відчула, що цей фотель якимось дивом збережеться в усіх заплутаних колізіях мого життя і зрештою стане єдиним і справжнім другом до скону....

Тато вхопив мене на руки:

— Mais c'est impoli, ma princesse!

Але мені було начхати на чемність. Начхати на всіх! Я вимагала, благала, вимолювала те крісло, не зважаючи на те, що нас оточила чимала юрба перехожих. — Та купи вже, папашка, дитині того стільця! Вона ж зараз лусне!

— Грошей у панчохи набили, а дитяті на крісло шкодують!

— Ач, крісла їм не вистачає! Паничі з голодухи не пухнуть...

— Нічо, ще попухнуть...

Тато ніяково озирався, умовляв мене заспокоїтися:

— Toute une une villa vous attend trois stations après, mais vous écrier pour le siège. Ayez honte!

— Будь ласка, Серже, благаю, говори, як усі! - смикнула його мама, приязно всміхаючись у натовп. — Я боюся всіх цих людей. Давай швидше до вагона.

— Не бійся, все буде добре, — сказав тато, намагаючись стримати мене.
— Люди як люди. Їх треба розуміти.

Певно, мати не хотіла нічого розуміти (власне, я також), адже вона швидко тицьнула продавцю гроші за крісло. Той радо поніс його за нами до вагона. Я заспокоїлася, хитро зиркаючи через татове плече на людей. Чула, як вони голосно перегукуються, киваючи на нас:

— От паничі недобиті. Всього їм мало!

— Тепер ще й на стільці гойдатимуться!

— Нічо, ще й на гілляці погойдаються, контра недобита!

Це були якісь недобрі слова, але мені було байдуже — диво-крісло стало моїм.

Все, що я хотіла, мусило належати мені!

А Леда...

Ніяка вона не Леда! Яка-небудь Явдошка з-під Полтави чи Козятина.

Власне, я теж не Едіт.

А хто ж?

Я почала забувати власне ім'я. Треба колись зазирнути в особову справу, що зберігається в директора нашого Будинку. Можливо, тоді відновиться в голові щось інше, ніж спогад про фотель. Мене ніхто не називав інакше, ніж Едіт, відтоді, як я вперше вийшла на сцену...

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ